

El paper de paret groc

Charlotte Perkins Gilman

Edició d'Eulàlia Lledó

LAERTES

El 1884 Charlotte Gilman, empena en part pel sentit del deure, va decidir casar-se. Incapaç d'emmotllar-se al model prescrit per a les dones d'aquell temps i esdevenir un «àngel de la llar», el seu estat mental va començar a anar de mal borràs. Al març del 1885 va néixer la seva filla Katharine i la depressió no va fer més que agreujar-se. En aquella època la recepta per a les dones en aquesta situació era: res d'escriure, res de llegir, res de pen-

sar. Tractament que la va fer passar d'estar malament a literalment arrossegar-se.

El paper de paret groc il·lustra una desfeta mental i la narra amb extraordinari i sostingut tremp, ull clínic i agu-

desa psicològica. Inserir en el marc d'un conte gòtic, és un esborronador al·legat a favor de la insubmissió de les dones respecte a la fèrula marital i al poder patriarcal. Tan bon punt es va publicar va causar una tremenda impressió i va ser considerat una obra clàssica de la literatura de terror. És una peça indiscutible del cànon literari estatunidenc, així com una baula del de la literatura escrita per dones. Una obra mestra.

ISBN:978-84-16783-04-5

9 788416 783045

CHARLOTTE PERKINS GILMAN

**EL PAPER DE
PARET GROC**

Edició d'Eulàlia Lledó
Traducció de Montserrat Abelló

EDITORIAL LAERTES

Índex

Prefaci	9
<i>El paper de paret groc</i>	15
D'un groc encès	
Charlotte Perkins Gilman	
Vida, obra i conte	55
Apèndix	129

Prefaci

Malgrat que Charlotte Perkins Gilman ha estat una autora no gaire traduïda i relativament poc coneguda aquí, és una figura cabdal del feminisme, del socialisme reformista i del pensament als EUA, i una de les escriptores més conspícues de les lletres nord-americanes de la seva època i possiblement de sempre.

Gilman té una extensa obra. Va escriure dos llibres de poesia; mitja dotzena d'obres de teatre; si més no sis novel·les (hi ha especialistes que n'hi atribueixen nou), entre les quals, com a mínim, una obra important per a la ciència-ficció (*Terra d'Elles*);¹ aproximadament cent vuitanta-sis relats curts, tots ben

1/ Charlotte Perkins Gilman. *Terra d'Elles*. Traducció de Jordi Vidal Tubau. Barcelona: Laertes, 2002. (Laertes la va incloure, lògicament, a la col·lecció de fantàstica literatura «L'arcà»; jo mateixa em vaig encarregar de l'estudi introductori.)

variats i d'una qualitat enorme, alguns de força remarcables i que a mesura que va passant el temps adquireixen més i més rellevància; deu llibres d'assaig i una infinitat d'articles publicats en un munt de revistes i diaris o disseminats en centenars de conferències de llarg a llarg dels EUA i també a Europa, especialment al Regne Unit. A aquesta obra ingent cal afegir una sucosa autobiografia, així com les cartes i els diaris publicats pòstumament.

Els interessos i l'obra de Gilman, tot i que es poden emmarcar en la sociologia entesa en el sentit més ampli, la depassen i ho abracen tot: el món de les idees també en sentit lat, l'economia, l'organització i les relacions familiars i personals, la natalitat, el món laboral, la feina domèstica, l'arquitectura, l'educació, l'antropologia, la religió, la higiene, l'exercici físic i el mental, l'alimentació, la vestimenta, la literatura i també un art emergent en aquell moment com el cine. Interessos, ocupacions i preocupacions, estudiades, treballades i tamisades des de diferents vessants del socialisme i, per descomptat, enfocades des del feminisme.

Tot i ser una obra ben polièdrica i variada, paradoxalment es podria afirmar al mateix temps que Charlotte Gilman va escriure sempre un mateix llibre. En efecte, ja sigui en prosa o vers, a través de l'assaig o de la ficció, sempre escriu (des de l'optimisme) sobre com es pot aconseguir l'avenç i la millora de la humanitat i, dins aquest progrés, sempre mostra un interès agut i especial per la situació de les dones i la seva emancipació, atès que sense aquesta independència no és possible que la humanitat progressi.

Potser la narració que en algun aspecte divergeix més de la resta de la seva obra és justament *El paper de paret groc*. El conte és una obra mestra de la literatura de terror, una miniatura de la literatura gòtica, elogiada per un munt d'escriptores i escriptors del gènere, i ben aviat reeditada o inclosa de manera continuada en antologies dedicades a contes en general, a la literatura mèdica o simplement a la literatura fantàstica.

Tan bon punt es va publicar, va causar una tremenda impressió i va tenir força repercus-

sió. És, com a mínim des de l'any 1970, una peça indiscutible i ineludible del cànon literari ianqui i del de la literatura escrita per dones. De la vigència, abans i ara, d'*El paper de paret groc*, en són testimoni els centenars d'estudis dedicats a analitzar-la; fins i tot aquí, més endavant en parlaré. La Feminist Press tota sola en va vendre dos-cents cinquanta mil exemplars abans del 1998; tot un *best-seller*.

També en poden donar compte les versions que se n'han fet per al cine, el teatre, la televisió o la ràdio. N'hi ha, com a mínim, tres àudios (un dels quals de la BBC); se n'han fet cinc pel·lícules —les tres últimes, els anys 2014, 2015 i 2016, respectivament—; se n'han portat a terme tres adaptacions televisives i s'ha girat sis cops per al teatre, la major part de les quals últimament.

El paper de paret groc ha estat estudiat, entès i valorat —amb raó— com un producte d'una època determinada, i així és; però el conte s'ha de mirar tan sincrònicament com diacrònicament, atès que parla d'una sèrie de fets, idees, percepcions, pràctiques, relacions...

que existien abans de Gilman, així com mentre l'autora escrivia el conte i que, per descomptat, perviuen ara, tot i que seria bo que no ho fessin eternament. La vigència permanent i l'actualitat plena d'ufana del conte (no té ni una arruga) s'han d'atribuir, doncs, al fet que el que explica, el que posa sobre la taula, són qüestions universals i transversals.